

روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران

دوشنبه، ۱۶ آذر ۱۳۹۴

آرای وحدت رویه دیوانعالی کشور
مرجع تصویب: هیئت عمومی دیوانعالی کشور
شماره ویژه نامه: ۸۲۱

سال هفتاد و یک شماره ۲۰۶۱۱

رای وحدت رویه شماره ۷۴۲ هیأت عمومی دیوان عالی کشور با موضوع قابلیت فرجام خواهی احکام اعدام متهمان به ارتکاب جرائم موادمخدر در دیوان عالی کشور

□/□/□□□□

شماره □□□□/□□□□/□□□□

گزارش پرونده وحدت رویه ردیف □□/□□ هیأت عمومی دیوان عالی کشور با مقدمه مربوط و رای آن، به شرح ذیل جهت چاپ و نشر در روزنامه رسمی ارسال می گردد .

ابراهیم ابراهیمی - معاون قضایی دیوان عالی کشور

مقدمه

□ □ ه هیأت عمومی دیوان عالی کشور در مورد پرونده وحدت رویه ردیف □□/□□ رأس ساعت □ روز سه شنبه مورخ □/□/□□□□ به ریاست حضرت حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای حسین کریمی رئیس دیوان عالی کشور و حضور حضرت حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای سید ابراهیم رئیسی دادستان کل کشور و شرکت آقایان رؤسا، مستشاران و اعضای معاون کلی ه □ □ دیوان عالی کشور، در سالن هیأت عمومی تشکیل شد و پس از تلاوت آیاتی از کلام الله مجید و قرائت گزارش پرونده و طرح و بررسی نظریات مختلف اعضای شرکت کننده در خصوص مورد و استماع نظری ه دادستان کل کشور که به ترتیب ذیل منعکس می گردد، به صدور رای وحدت رویه قضائی شماره □ □□□ □/□/□□□□ منتهی گردید.

الف) گزارش پرونده

احتراماً معروض می دارد: بر اساس تصاویر دادنامه های پیوست، در مورد امکان رسیدگی فرجامی نسبت به احکام محکومیت موضوع ماده □ □ قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد

مخدر مصوب سال ۱۳۸۸ مجمع تشخیص مصلحت نظام بین شعب سیزدهم و چهل و هشتم دیوان عالی کشور با اختلاف استنباط از مقررات قانونی، آراء متفاوت صادر شده است که به عنوان نمونه دادنامه‌های صادر شده در پرونده‌های ۱۳۸۸/۱۱۱ و ۱۳۸۸/۱۱۱ شعبه عیناً به شرح ذیل منعکس و یادآور می‌شود که در پرونده شعبه ه محترم سیزدهم مطلب دیگری غیر از آنچه که نقل می‌شود یافت نشد.

در این پرونده که به صدور دادنامه ه ۱۳۸۸/۱۱۱-۱۳۸۸/۱۱۱ منتهی شده است مرقوم داشته‌اند:
نظر به اینکه قبل از لازم‌الاجراء شدن قانون آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۸۸ با اصلاحات بعدی، نحوه قطعیت احکام صادره در خصوص جرائم مربوط به مواد مخدر و اجرای آن و چگونگی رسیدگی مجدد، تماماً به ترتیب مذکور در ماده ه قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر و الحاق موادی به آن مصوب ۱۳۸۸/۱۱۱ مجمع تشخیص مصلحت نظام بوده است و تسری اثر حقوقی نسخ این ماده به موجب ماده ه قانون آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۸۸، صرفاً نسبت به احکامی می‌باشد که پس از لازم‌الاجراء شدن قانون مذکور صادر می‌گردد، لذا کلیه احکام قبل از آن با استناد به ماده ه قانون آیین دادرسی مدنی که قابل استناد در امور کیفری به لحاظ عدم وجود مقررات مغایر می‌باشد، تابع قانون مجری در زمان صدور حکم بوده و حکم مقرر در ماده ه قانون یاد شده مبنی بر تأیید حکم اعدام از سوی دادستان کل کشور یا رئیس دیوان عالی کشور مساوی تجدیدنظرخواهی (فرجام‌خواهی) مندرج در ماده ه قانون آیین دادرسی کیفری نیست زیرا در تجدیدنظرخواهی الزاماً باید تجدیدنظر خواه وجود داشته باشد و نسبت به رأی تجدیدنظرخواهی کند، به علاوه در مهلت قانونی باشد که چنین ساز و کاری در ماده ه مذکور نیست، لذا نحوه قطعی شدن آراء صادره قبل از ۱۳۸۸/۱۱۱ باید با همان ترتیب مقرر در ماده ه باشد؛ فلذا بنا به استدلال پیش گفته، موضوع قابل طرح و رسیدگی در دیوان عالی کشور نمی‌باشد. بدیهی است حق محکوم‌علیه از حیث اعمال ماده ه قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر و تکلیف مراجع مندرج در ماده، شامل دادستان کل کشور و یا رئیس دیوان عالی کشور محفوظ است. پرونده به دادگاه صادرکننده حکم اعاده می‌گردد تا به شرح فوق اقدام نمایند.

ه چهل و هشتم دیوان عالی کشور در پرونده کلاس ه ۱۳۸۸/۱۱۱ این شعبه به درخواست فرجامی آقای ب.ف. با وکالت آقای ص.ف. نسبت به دادنامه ه ۱۳۸۸/۱۱۱ ه اول دادگاه انقلاب اسلامی تبریز مبنی بر محکومیت فرجام‌خواه به اعدام با یک درجه تخفیف و مصادر ه اموال ناشی از جرم به علت نگهداری ۱۳۸۸/۱۱۱ گرم هروئین و شیشه که به استناد بند ه ماده ه اصلاحی قانون مبارزه با مواد مخدر و رعایت ماده ه همان قانون صادر شده است، رسیدگی و طی دادنامه ه ۱۳۸۸/۱۱۱ شرح ذیل اتخاذ تصمیم کرده است:

با توجه به محتویات پرونده و جهات و کیفیات منعکس و ملاحظه ه اظهارات و اقرار اولی ه آقای ب.ف. در ارتباط با نحوه کشف و ضبط مواد صورت جلسه توزین آزمایش مواد و استدلال دادگاه در رأی صادره و اینکه در اعتراض آقای ص.ف. به وکالت از نامبرده ایراد مؤثری که نقض دادنامه را ایجاد نماید مطرح نگردیده، لذا با رد درخواست وکیل مدافع محترم، حکم صادره مستنداً به بند الف ماده ه قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۸۸ با اصلاحات بعدی آن ابرام می‌گردد و با پیشنهاد یک درجه تخفیف در مجازات نامبرده با عنایت به جوانی و کشف و ضبط کل مواد قبل از توزیع در سطح جامعه موافقت که می‌بایست موضوع از طریق کمیسیون عفو [و] بخشودگی پیگیری شود.

با عنایت به موارد اعلام شده، هرچند مستندات قانونی مذکور در دادنامه‌های شعب سیزدهم و چهل و هشتم متفاوت هستند اما چون اعضای محترم شعبه ه چهل و هشتم علی‌رغم صدور حکم محکومیت‌های موضوع درخواست فرجام در زمان اعتبار قانونی ماد ه قانون مبارزه با مواد مخدر، این قبیل محکومیت‌ها را قابل رسیدگی فرجامی دانسته ولی اعضای محترم شعبه ه سیزدهم به اعتبار قانون حاکم زمان صدور حکم (ماده ه مرقوم) و قطعیت آن‌ها، رسیدگی و اظهار نظر نسبت به این قبیل موارد را کماکان در ۱۳۸۸ ه رئیس محترم دیوان عالی کشور و دادستان محترم کل کشور می‌دانند، لذا نتیجتاً اختلاف استنباط از قانون در صدور آراء مورد بحث، حادث شده است و از این حیث مستنداً به ماده ه قانون آیین دادرسی کیفری، طرح موضوع را برای صدور رأی وحدت رویه ه قضایی درخواست دارد.

حسین مختاری - معاون قضایی دیوان عالی کشور

ب) نظریه دادستان کل کشور

«در خصوص جلس ه مورخ ۱۳۸۸/۱۱۱ هیأت عمومی دیوان عالی کشور، موضوع رسیدگی به پرونده وحدت روی ه ردیف ۱۳۸۸/۱۱۱ خود را جهت استحضار حضرت عالی و قضات محترم حاضر در جلسه به شرح ذیل معروض می‌دارد:

ه سیزدهم دیوان عالی کشور در دادنامه ه ۱۳۸۸/۱۱۱-۱۳۸۸/۱۱۱ مرقوم داشته‌اند:
نظر به اینکه قبل از لازم‌الاجراء شدن قانون آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۸۸ با اصلاحات بعدی، نحوه قطعیت احکام صادره در خصوص جرائم مربوط به مواد مخدر و اجرای آن و چگونگی رسیدگی مجدد، تماماً به ترتیب مذکور در ماده ه قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر و الحاق موادی به آن مصوب ۱۳۸۸/۱۱۱ مجمع تشخیص مصلحت نظام بوده است و تسری اثر حقوقی نسخ این ماده به موجب ماده ه قانون آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۸۸، صرفاً نسبت به احکامی می‌باشد که پس از لازم‌الاجراء شدن قانون مذکور صادر می‌گردد، لذا کلیه احکام قبل از آن با استناد به ماده ه قانون آیین دادرسی مدنی که قابل استناد در امور کیفری به لحاظ عدم وجود مقررات مغایر می‌باشد، تابع قانون مجری در زمان صدور حکم بوده و حکم مقرر در ماده ه قانون یاد شده مبنی بر تأیید حکم اعدام از سوی دادستان کل کشور یا رئیس دیوان عالی کشور مساوی تجدیدنظرخواهی (فرجام‌خواهی) مندرج در ماده ه قانون آیین دادرسی کیفری نیست زیرا در تجدیدنظرخواهی الزاماً باید تجدیدنظر خواه وجود داشته باشد و نسبت به رأی تجدیدنظرخواهی کند، به علاوه در مهلت قانونی باشد که چنین ساز و کاری در ماده ه مذکور نیست، لذا نحوه قطعی شدن آراء صادره قبل از ۱۳۸۸/۱۱۱ باید با همان ترتیب مقرر در ماده ه باشد؛ فلذا بنا به استدلال پیش گفته، موضوع قابل طرح و رسیدگی در دیوان عالی کشور نمی‌باشد، بدیهی است حق محکوم‌علیه از حیث اعمال ماده ه قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر و تکلیف مراجع مندرج در ماده، شامل دادستان کل کشور و یا رئیس دیوان عالی کشور محفوظ است. پرونده به دادگاه صادرکننده حکم اعاده می‌گردد تا به شرح فوق اقدام نمایند.

ه چهل و هشتم دیوان عالی کشور طی دادنامه ه ۱۳۸۸/۱۱۱-۱۳۸۸/۱۱۱ به شرح ذیل اتخاذ تصمیم کرده است:

با توجه به محتویات پرونده و جهات و کیفیات منعکس و ملاحظه اظهارات و اقاریر اولی ه آقای ب.ف. در ارتباط با نحوه کشف و ضبط مواد صورتجلسه توزین آزمایش مواد و استدلال دادگاه در رأی صادره و اینکه در اعتراض آقای ص.ف. به وکالت از نامبرده ایراد موثری که نقض دادنامه را ایجاب نماید مطرح نگردیده، لذا با رد درخواست وکیل مدافع محترم، حکم صادره مستنداً به بند الف ماده ۲۲۲ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۹۲ با اصلاحات بعدی آن ابرام می‌گردد و با پیشنهاد یک درجه تخفیف در مجازات نامبرده با عنایت به جوانی و کشف و ضبط کل مواد قبل از توزیع در سطح جامعه موافقت که می‌بایست موضوع از طریق کمیسیون عفو[و] بخشودگی پیگیری شود.

بنا به مراتب، سخن و بحث در احکام محکومیت قطعی شده با رعایت ماده ۲۲ قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب سال ۱۳۹۲ و احکام محکومیت صادره بعد از تاریخ ۱۳/۱/۱۳۹۲ نمی‌باشد، بلکه منظور و موضوع بحث، فقط احکام محکومیت اعدامی است که قبل از تاریخ ۱۳/۱/۱۳۹۲ صادر گردیده، لکن قطعی نشده است. نظر به اینکه طبق ماده ۲۲۲ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۹۲ ماده ۲۲ قانون مذکور نسخ صریح گردیده است و هر رسیدگی فرع بر صلاحیت است و اگر دیوان عالی کشور ص ۲۲۲ رسیدگی نباشد، دادگاه تجدیدنظر استان نیز صالح به رسیدگی نیست، رئیس دیوان عالی کشور یا دادستان کل کشور هم با توجه به نسخ ماده ۲۲ قانون مآل‌الذکر، حق رسیدگی ندارند و ماده ۲۲ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب سال ۱۳۹۲ نیز اشاره‌ای به مرجع صالح ندارد و اکنون طبق ماده ۲۲۲ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۹۲ اینگونه احکام محکومیت قابل فرجام‌خواهی در دیوان عالی کشور است و برابر بند الف ماده ۲۲ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ قوانین مربوط به تشکیلات و صلاحیت نسبت به جرائم سابق بر وضع قانون فوراً اجرا می‌شود، رأی شعبه چهل و هشتم دیوان عالی کشور را درست و قابل تأیید می‌دانم.»

ج) رأی وحدت رویه شماره ۷۴۳-۵/۸/۱۳۹۲ هیأت عمومی دیوان عالی کشور

آنچه که در ماده ۲۲ قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر و... آمده، نظارت و رسیدگی یکجانبه‌ای بود که حتی بدون درخواست محکوم به اعدام از سوی رئیس دیوان عالی کشور یا دادستان کل کشور اعمال می‌گردید و کیفیت رسیدگی اصولاً قابل قیاس با چگونگی تجدیدنظرخواهی از احکام نبود. نظر به اینکه ماده ۲۲ قانون یاد شده مطابق ماده ۲۲۲ قانون آیین دادرسی کیفری صریحاً نسخ شده و قابلیت اجرا ندارد و بر اساس قانون منسوخ نمی‌توان اقدامی معمول داشت و با توجه به صدر و ذیل ماده ۲۲ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی که مشعر بر اجرای قوانین شکلی و تشریفاتی در خصوص قضایایی است که سابق بر تصویب آنها مطرح شده و در جریان رسیدگی است (و عطف به ماسبق شدن این قوانین را تجویز کرده است) و نظر به اینکه احکام اعدام متهمان به ارتکاب جرایم مواد مخدر، به لحاظ عدم قطعیت قابلیت اجرا ندارد و با عنایت به اینکه ماده ۲۲۲ قانون آیین دادرسی کیفری آراء صادر شده درباره جرایمی

را که مجازات قانونی آنها سلب حیات است علی‌الاطلاق قابل فرجام‌خواهی در دیوان عالی کشور دانسته و موجبی وجود ندارد که احکام اعدام متهمان مذکور را از شمول حکم عام و کلی این ماده مستثنی بدانیم، بنا به مراتب، به نظر اکثریت قاطع اعضای هیأت عمومی دیوان عالی کشور، احکام یاد شده قابل فرجام‌خواهی در دیوان عالی کشور است و رأی شعبه ۲۲ دیوان عالی کشور در حدی که با این نظر مطابقت دارد صحیح و قانونی تشخیص داده می‌شود. این رأی مطابق ماده ۲۲۲ قانون اخیرالذکر برای شعب دیوان عالی کشور و دادگاه‌ها و سایر مراجع لازم‌الاتباع است.

هیأت عمومی دیوان عالی کشور